

המציפה

עתון שבועי

כרך עניני החיים, לספרות ולמדעים ולכל עניני היהודים.

יוצא לאור בכל ערב שבת

מחיר: החתימה על המצפה עם הרוספה הספרותית החדשה: רמת המצפה:

באוסטריא-אונגריא:
לשנה 7 כתרין
לחצי שנה 3.50
לרבע 1.75

באשכנז:
לשנה 8 כתרין
ביתר הארצות:
לשנה 9 כתרין — 9.50 פראנק.

על המצפה בלי הרוספה הספרותית אין לחתום.
אין הנחה מהמחיר.

מחיר: טרדעות או הזכרות לנפמרים לפי גדל השטח

ברכת מוטף הצי הכתר. בראש הגליון שני כתרין.

גליון כוודד 12 הלר.

המשנה מקומו עליו להודיענו מיד לא רק שם מקומו החדש, כ"א גם שם מקומו הקודם.

קאנטא של פאָסמשעק נומר 76.918 האדרסה לבית המערכת ולאומיניסטריה

„HAMICPE“

ui. Sw. Sebestyana 32. Kraków. (בחץ לארץ להוסיף: Oesterreich)

Kraków, 27 Marca 1908.

גליון יג.

קראקא, כ"ר אדר ב' פ' שמיני תרס"ח.

החרות המוסרית והיהדות.

אם יבוא אדם ויבטל את היהדות מתוך חקירה מדעית, הוא טועה בשקול הדעת. אבל אם יבטל את היהדות מתוך חקירה מדעית ויקיים את הדת המשיחית, הנפ וצבוע הוא. כמובן, יש עוד מדה אחרת: קלות ראש פשוטה, הבאה מתוך אי-ידיעה ומתוך חסר-בשרון לחקירה מדעית. קודאים בספרו של וולהוזן ע"פ מקרה ומוצאים בו גבוב מליצות של דברי הבאי כשבה הדת המשיחית ומשתמשים בדברים האלה בלי חקירה ודרישה, כדי לזכות לטין פרסום-הרוסטרטי.

והכל בשם „אהבת האומה הישראלית“.

וכלום צריכים אנו להוכיח, כי ההמרה הדתית, אם תהיה כללית, לא תביא שום תועלת, אפילו תועלת חמדית, לישראל? אדם מישראל מתגנב אל המחנה האחרת, הוא עושה ומצליח. וא משתמש באותו הכשרון, אשר ינק מן הכחות הלאומיים וסצליה בסכיבה החדשה. אם המומרים מקרבנו יבינו וידעו את תועלתם האמתית, עליהם ליסר אנגודות לקיום היהדות, כדי שלא ירכו המומרים, ונמצאים הם מפסידים.

גם בימים הראשונים, כאשר היתה הדת בתקפת, אי אפשר היה לגוף הצבור המשיחי לעכל סכום גדול של יהדות. ואנו יודעים, כמה מאות שנה עברו, והאנוסים בספרד ופרטוגל נתקיימו ביהדותם, ולבסוף היו מוכרחים לצאת מן המדינות האלה. ובימינו אלה, אשר שאלת היהודים אינה

אלא שאלת הגזע ושאלת החיים הכלכליים, כלום אפשר כי תפתר שאלה זו על ידי המרה כללית? פתוי נהסזה להמרה כזאת הם רק סכנה — לאותם שנשתמדו כבר.

כל איש יהודי יכול להתחשב עם דעותיו ורגשותיו. אם כבר ככה בלבו כל זיק מוסרי וכבר נתקו כל הנימין המקשרים אותו אל היהדות — ילך ויעשה מה שלבו יורה. אבל אם יבוא איש ויפתנו להאמין, כי באופן כזה תפתר שאלת היהודים, הנה אמנם אפשר זה לאדם, שיהיה לקוי במחו ובשכלו — אבל אי-אפשר לי להבין, איך ימצאו בני אדם בקרבנו הקובעים דברים כאלה בדפוס: (וכאלה נמצאו!.. המערכת).

דברים כאלה אינם בגדר המאורעות הספרותיים, אלא בגדר הפסיכו-פתיה. לפעמים איזו מנפה מוסרית מתדבקת והולכת מאדם לאדם, ואין אנו עומדים על סתתה, על חסר-המחלה. ואמנם אנו רואים במחנה ישראל בעת אנרכיה מוסרית מסוכנה מאד. האנרכיה המוסרית אתם מוצאים בזה, כי נתעותו הדינין ונתקלקלו המעשים. התרשלות מוסרית וקלות-ראש, דוקא בענינים צבוריים, אנו מוצאים על כל צעד וצעד. בני אדם עושים מה שעושים ואינם חשים ברגש האחריות הצבורית, שחייב כל איש ישר להיות זהיר בה עד מאד.

בלבות בני אדם שלמים במוסרם חי רגש צבורי עצום, שיוכרם בכל שעה את חובתם להצבור. והם נמלכים בו בכל מה שהם אומרים לעשות.

אבל הלקויים במוסרם עושים הכל על דעת עצמם ועל חשבון עצמם.

זוהי אנרכיה מוסרית מסוכנה מאד, מסוכנה יותר מן האנרכיה המדינית. ומאורעות השנים האחרונות הכשירו בקרבנו את התפשטות המנפה הזאת. בתחלה חדלו בני הנעורים ללמוד, ליגע את מהם, כדי להבין בעובדות ומעשים הנעשים לעיניהם, לדעת את אשר קדם להם, לחשוב תוצאות מעשיהם ואת אשר יהיה באחרית הימים. במקום הלמוד וההכנה באו „שאיפות ומגמות“. כזו ולעג לכל אמרי הגיון, ליריעות ממשיות. אומרים לבני הנעורים: הלא דבריתם הם הפך האמת ויהגיון, והם משיבים: כמלגות! מבררים להם, כי יש הנחות מוסריות, שאינן ארעיות, אלא הן פרי התפתחות הטבע האלהי באדם, והם משיבים: הכל הכלים מוכיחים להם, כי כן סברו חכמים מצוינים ומובהקים, והם משיבים: אין אנו שואלים, מה סבר פלוני או פלוני, אלא מה סוכרים אנו. וכי אפשר הוכח בבני אדם הללו? הם עומדים על ראשם ורגליהם וקופות למעלה ואומרים לאלו שכנגדם: משוגעים אתם, עומדים על רגליכם וראשכם למעלה. כמצב כזה אין וכוה-דברים בכח השכל וההגיון. מכיזא תועלת, צריכים אנו לשמור עליהם, שלא ילכו ויויזקו. ודי לכם לדאות סימני השגעון המבהיל גם בצורה החיצונית של דבריהם והרצאותיהם. הראיתם את השבושים הגסים בקדוק הלשון, בבטול שמושה הטבעי? הם מגמגמים כמו משוגעים סמש כפספוט דברים, שאינו אלא תרגום מלה במלה של מליצות לקוחות מן החוץ. אדם החושב

געניעיה ותחל לבקר בבית בנה בסתר. פעם אחת נהפשה „בגנבתה“ ויתחולל ריב נורא בבית הבקורים פסקו לעת קצרה. אחרי עת קצרה החלה להגנב שניה אל ביתו. ככה היה הדבר נוהג ימים רבים. עוד פעמים רבות נהפשה ובכל פעם התקוטט בה בעלה, מה שגרם לבקורים שיפסקו לזמן מה. אולם כמשך הימים החלו הבקורים להתרבות, הקטטות להתמעט והזהירות להפחת. לאט לאט החלו גם הבנים והבנות לבקרו והוא היה עושה את עצמו בלא שומע ובלא רואה. הוא התרגל כבר לשמוע מדברים על אדותיו בבית ולא מחת עור.

כמשך כל הימים האלה היתה מלחמה נוראה מתלקחה בקרב נפשו. מלחמה בין המוח החושב והחושש למה שיאמרו הבריות ובין הלב המרגיש והגלחץ מרוב געגועים. אבל המוח היה מנצח לעולם את הלב.

אחרי שלש שנים נהפך הגלגל על בנו ויתדרגל מאד. אמרו שנועים שם פשוט מרעב. האם תמכה, נתנה בכל אשר יכלה, אבל הרבה לא יכלה. ולדבר „אתו“ לא ערכה את לבה. בשנהגו מים עד נפש, חזקה את פניה מצור, התחילה לדבר, בתחלה בחצאי מלים ואח"כ במענות ובהביעות עצומות, אבל הוא באחת. על חבל אוכל לתה לוק היה עונה כקצרה.

יהיה תלמיד הגימנסיה! שמו שמים! באיזו פנים יעמד עתה בכתל המזרח, יקרע שמים בהפלתו כדרבו תמיד? הלא יטפחו לו את הפלתו על פניו. ומה יאמרו הבריות? הוא, שדרך בחמה את הציונים, את המשבילים, את הבחורים שנהפשו בספר חיצוני, יבשל כאותו דבר? וכאפן כ"כ סגונה וכולם?

כשהתחיל להתראות שוב בחוץ ונפגש עם אנשים, היה משפיל את מכתו לארץ. כוש להביט בפני אדם, ובאשר נכנסם בשיתה, היה נוהר מאד כנוגע בענין שיוכל להזכירו אותו דבר. וכשהתגלגלה השיחה מענין לענין לאותו דבר, ובני אדם, הללו נדים לו והללו זורקים איזה עקץ. היה נסתר בלפי כבודו, היה מהנצל תמיד ואומר: מה אפשר לעשות, גזרה מן השמים היא. דומה לו כאלו מה לו כנו, או שלא הולידו מעולם, ובאמת כחש בו מכל וכל. בימי החגים, בשברך את יוצאי חלציו בעלותו לתורה, לא כלל אותו בתיכום. כששאלהו איש זר על מספר בניו ענה: חמשה, וזה היה חוץ ממנו.

על אשתו ובניו ביהו אסר באסור חמור כל מעד אתו, לא היה נותן אף להזכיר את שמו. ואין צריך לומר שאסורה היתה להם כל הדיסת רגל בביתו.

אולם כנראה, חוקים חקי הטבע מחקי בני אדם. כשעברו חרשים אחרים, לא יכלה האם להבליג על

פיליטון.

מתוך שכחה.

מאז עשה שמואל נרינברג את הצעד המוחלט וישלח את בנו בפומבי אל הגמנויה, הפסיק אביו ר' חיים כל משא ומתן עמו. אמנם מעולם היתה מלחמה בין האב והבן, אשר לא הלך כדרכו ויולול בכמה וכמה דברים, שהוא חשב אוהם לעקרי היהדות. אבל כל אלה היה בסתר, ואולם בלפי חוץ היה הכל נוהג כשורה, אי אפשר היה להראות באצבע. העולם אמנם רגן, ספר מעשיות, קרצו בעין, רמוז באצבע, אבל על דברים בעין אי אפשר היה להראות. כשחפץ ר' חיים, הכחיש את הכל. אבל כאשר יצא בגלוי, עשה הלבנה למעשה המנקר את העינים, שוב לא היה יכול לדור אהו ככפיפה אחת.

אותו היום, שבו נעשה המעשה ההוא, היה פשוט חרבן ביהמ"ק בביתו של ר' חיים. בימים הראשונים לא התראה בחוץ. שבועות אחרים לא בא להתפלל בבית מדרשו מפני הכושה. במעמ שלא חלה אז מחרפה ומעקה לב. מלהא זמרתה! נכדו של ר' יוסף הרין, שאמרו עליו „שקבל התקאות“ וששמו נקרא עליו

במחו הוא, טובע גם את מטבעות שפתו, שיהיו מתאימות להלך-רעיוני ולמחשבותיו. אבל לקווי-הרוח אלה מנכבים דברים, שקלטו מאיו פיליטונים ומתרגמים אותם, "עברית" מלה במלה. יותר מזה לא למדו.

ואם תוכיה להם, כי משבשים הם את הלשון ואין בשפתם אף מטא אחד עברי, הם משיבים לך: אדרבה! הן הן גבורותיה והן הן גוראותיה של סגנון חי ומבריק! אתם, "הבטלנים" סבית המדרש הישן קוראים כתבי הקדש ושאר ספרי ישראל. ואולם אנו לא קראנו ולא למדנו כלום, וכוונתנו בשאט נפש את כל הספרות הישראלית הקדומה, שאינה אלא "בטלנות גמורה": אנו בוראים סגנון חדש לספרות חדשה. ואיך נתוכח עם מעוטי דעת ונסי רוח באלה?

ורוב הספרות העברית מסורה בידי אנשים ממין זה!

מסתכל אני בעובדא המעציבה הזאת מתוך השקפה הסטורית: זהו לי סימן מובהק לכח הקיום בעמנו, אם יתגבר העם הישראלי בכללו על המגפה המוסרית הזאת, שבאמת דבקה רק בקצת "צעירים, שכל ימיהם עברו עליהם בלי למוד ומבלי ליגע את מהם להבין מה, אז יש לו זכות הקיום. אבל אם כל כך גבר כבר בגופנו הרקב המוסרי והעפוש הזה, כי תשאר האומה בכללה במצב השעמום ותרובין ראשה לכל גל ונל של הזוהמא המוסרית העובר עליה, עלינו להתיאש מעתידנו ולומר: אזי לדרור שכך עלתה בימיו!

אין אני רואה לקיום היהדות, אלא רואה אני לקיום האומה הישראלית, עם רואה ושוקט בשעה שאיו מנוולים, או מה שהוא מגונה יותר: מוזהמים, מהרסים ומחריבים את כל מה שבנה ברוחו ובכחותיו הנפשיים ובכשרונו הנפלא זה שלשת אלפי שנה — כלום תקנה יש לו?!

ד"ר שמעון ברנפלד.

ענינים מדינים

כבודות בפוליטיקה האוסטרית. מקרה הפרופ' וואהרטונד הביא צרה חרשה על הממשלה ועל הספלנות בפרלמנט האוסטרי, לריב הלאומי בין האשכנזים ובין הסלבים והאיטלים נוסף ריב קולטורי בין הקליריקלים ובין הספלנות החפשיות. תוצאות הרבר עלומות בערפל. בכל אופן קשה יהיה להממשלה לצאת מן הסכוכה

אבל הדברים האלה יצאו מן השפה ולחוק, הלב התפלץ והתפרפר מאד והיה חפץ בנפשו שתגנב אשתו בסף ממנו ובלבד שלא יצטרך לתת בידיו. ביום הראשון אחד השבת, כאשר הציעה אשתו לפניו חשבון חדש, שלרגלי התיקרות צדכי אכל נפש צריכה היא מעתה לעוד חמשה עשרה כסף לשבוע לפרנסת הבית, לא סרב ויאשר את ההוספה. הוא ידע למה היא צריכה להוספה, אבל לא העביר על דל שפתיו, עשה א"ע בתם, אף כי היה קמצן ומרדק בפרוטתו.

ככה עבר זמן רב. והנה בא פתאם מקרה חדש, שהביא שנוי נמרץ במהלך הרבר. הבן חלה פתאם מחלה אנושה. אשת ר' חיים ובני ביתו היו כל היום שם והוא היה כורד בבית ולבו מורחח וקרוע לאלפי גורים. מלחמת נפשו הניעה לירי יאוש. אי אפשר היה לזכשום אפן לצאת סגדרו. המחלה גברה מאד ורגעי המשבר הגיעו. — גולן לב אבן התפרצה אשתו בקול ככי נורא הכיתה ודמעותיה חנקו את גרונה. שמואל מתחנן לדאותך בדנעו האחרון!!

כהלום רעם עמד ר' חיים במקומו, מחשבותיו התבלבלו מאד, לבו החל לפעם בחזקה ופניו הלבינו במיר. בלי דעת נפש לבש את אדרתו וילך דרך סמטאות. בדרכו נסה לרסות את עצמו, כי הולך הוא אולי יוכל להחזירו כתשובה ברנע האחרון.

בשלום. בכל הערים, אשר אשכנזים יושבים בהן נתאספו אספות להביע חכה לפרופ' וואהרטונד ולהחליט החלטות לטובתו, לדרוש מאת הממשלה, שלא הפנה לדרישה הקליריקלים וציר האפיפור, הדרוש להסיר את הפרופסור סכנו כתוד מורה משפטי והנסיח באוניברסיטה האינסברוקית. הסניסטר לחנוך ד"ר מארכעט הוא אשכנזי חפשי ועומד בצד בני מפלגתו, ולעמדת הנוצרים-סוציאליים התחילו מלחמה בממשלה וערכו כעין אכסמרוקציה בועד הפרלמנטרי הממונה על החנוך. בעוד ימים אחדים יפתח הפרלמנט את מועצותיו בענין הקציב השנה וריב המפלגות קשה מאד. המשכים ההונגו לדרוש אוניברסיטה משבית במורביא, האשכנזים אוניברסיטה אשכנזית רוקא בעיר הראשית ברין במורביא, האיטלים אוניברסיטה איטלית וכן הרוהנים. האשכנזים נטחו עד כה, בי בענין לאומי כזה יהחברו אליהם הנוצרים-סוציאליים, לשים לאל את תביעות הסלבים והנה נפרץ הריב הקולטורי בין המפלגות האשכנזיות עצמן ומהוסה רבה. כמחנה האשכנזים.

על המצפה

ההוה הפורטי בניציא.

אם נתבונן אל החיוניות הסתרגשים עתה במדינהנו, אז נפגע בכל הענינים העוסדים ברומו של עולמנו הפוליטי ובכל המאורעות צעדים לאחור ונובת, כי איומה היא הסיטואציה השוררת בניציא. הרבה בחות מכשרים, שקונו מהם עבודה חרשה יותר פוריה בשביל הרמה המצב הגליצי, בשביל התחיה הצבורית בניציא — נשהקעו. בשמחה של גליציא החל בשנים האחרונות לנשב רוח חדש, שקונו שעל ידו נבסס את עבודתו בעתיד, אבל מעינו, ולא רק הרוח הוא נכאש מעור הסכיבה המעופשה, כ"א גם החיים בכלל נתברכמו ולבשו צורה אחרת — סבאישה. עודנו זוכרים את התקוות, שארגנו לנו אחרי הכחירות להפרלמנט, עודנו זוכרים את השמות המצלצלים, שיצאו משופרה של העתונות הגליצית המתקדמת, קוינו, כי העם בניציא יתעורר סוף סוף משנתו ויכיר את הסכיבה שלו, קוינו שסוף סוף יצעד העם קדימה, אבל מעינו. באו פקמים בולטים, באו החיים עם צורתם היוסיה והוכיחו לנו, כי שגינו, ועוד הפעם מוכרחים אנחנו כדרכנו, לפנות ערף להתוה בניציא ולחכות על העתיד הרחוק, הסזוהי. — אכרד את דברי: לפני עשרות שנים, כשגליציא היתה עדיין מרכז הבערות והריאקציה, בעוד העם עמד בשפל מצבו ולא היתה לו שום אפשרות לחשוב, בעת ההוא

ר' חיים נכנס אל בית בנו ויגש אל ספתו. פני החולה החורים ארו ויתפש את יד אביו ויכסנה בנשיקות וברמעות. ברנע הזה שכח ר' חיים את כל מה שהיה, את כל העולם. ברנע הזה הגה רק מחשבה אחת וחפץ אחד: שירפא בנו.

כל הלילה וגם ימים אחדים אח"כ נשאר בבית בנו ויתעסק בו במסירת נפש. כסף פזר כאפר. גדולי הפרופסורים נקראו ובכל החבלה השתמשו, אין כסף נחשב.

כמשך הימים האלה התודע גם אל נכדו, אשר לא לבש את בגדי השרד בכל עת היותו בבית. הנכד הראה לו בכוד וחכה לאין קץ. לב הזקן נמשך אחריו, כי היה נער חכם ונחמד מאד, ומה גם כי דאה אותו נזהר בכל דיני הש"ע, וכשבאו שניים לשוכה במצב החולה והדעת היתה צלולה קצת, הראה לו ג"כ את בקיאותו בתורה.

המחלה עברה בשלום ושמואל שב לאיתנו. כשהחיל לצאת החוצה, הרשה לעצמו לבקר את אביו. הלז קבלו במאור פנים. ימים אחדים אח"כ הביא אתו גם את בנו תלמיד הנמסיה, כמוכנ בלי בגדי השרד. היחס בין האב והבן הוטב דנטרי. כלפי חוץ היה עוד מעמיד פנים זועפים, כאלו לא נעשה כל

החלו אפטרופסי העם לעורר את ההכרה-העצמית, "האידיות", ה"השקפיה", ה"אנושות" בין העם, וגליציא אותו התינוק לגבי דברים רמים כאלה, השתומם על השמות היפים והמצלצלים וקבלם בספ"י, אף שעדיין לא היה מכשר לבלעם ולעכלם, מוכרח היה אפוא אחרי זמן קצר מאד להקיאם. כראשונה התעוררה הדמוקרציה — ההפכך הפוליטי הגדול — נתכוננו מפלגות דמוקרטיות שונות, שנושאן הראשי היה הדמוקרציה הקראקאית, שהחלה אמנם בראשית קיומה לעשות איוו צעדים לפנים, אבל בשכא שוק-המנרטים ראינו את הדמוקרטים — ביחד עם יתר מפלגות גליציא — מוכרים את האידיה שלהם והולכים שלובי-זרוע עם הקנסרביטים השלחציים, להנאתם העצמיה, ועוד יותר, באותם המקומות, שעליהם היה מוטל החוב, מתוך השקפותיהם הפוליטיות, לתמוך בהחפשיים הסוציאליים, המכו בכל פעם בהשלחציים, ועוד הפעם הביאנו הבנקרוט הפוליטי הזה לירי הוכחה, שבגליציא אין מקום לאותן "השאיפות הרמות", שגליציא — מרכז השלחציים — לא בטהרה הנער את הרפש ההיסטורי מעל גוה ותבסס את קיומה בתור אליטנט עומד ברשות עצמו... לפני שנים אחרות קם גואל חדש להדמוקרציה הגליצית, האכרים, שהיו תמיד החמר בידי כל המפלגות, החלו להתעורר מתוך בערותם והגנו זוכרים עוד את הריב הפוליטי הגדול בין סמפינסקי וסטוילובסקי, ובמ"חים היינו אז, שהאכרים ירכזו סוף סוף למפלגה חשובה עומדת ברשות עצמה, בלי כל השפעת השלחציים, שכל-כך היו מפחדים מהם, ועוד הפעם מעינו. הכחירות האחרונות להלנדטנ הגליצי שתפו את הכחות הנפרדים האלה, רכזו את אותה העמסות המזויפת של סמפינסקי עם הנושנות המזיקות של האצילים, "הצנמרוס". — על הקונגרס האחרון של "העממים" ברישא הוכיח סמפינסקי — זה השונא את גרלותם של השלחציים — נחיצה השתוף בין העממים, ו"הקולא-פילסקי" ובקונגרס הזה החלט לספור את "השאלה הבערת" הזו אל "הקלוב-העממי" בפרלמנט. אבל אנחנו יודעים כבר את תוצאות הענין הזה, בטוחים הגנו בהכבשים התימיים של הקלוב-העממי, שכזמן קצר נזכה לראוהם בשבתם יחד עם שונאיהם סטוילובסקי, פסטור, דוועדושיצקי וכו', ובכן אכרה אפוא גם הדמוקרציה הגליצית המזויפת ויר השלחציים תקיפה. שני הפקמים החיים האלה גלו לנו אופק חדש, הם העבירו לפנינו סחזות חיים מתוך עמקו של העם הגליצי עם מאשריהם המתעים נוכחנו, כי גליציא איננה מכשרה לעבודה צבורית עממית. — ואנחנו היהודים? לא לטובתנו היה החתון הספלנותי הזה, לנו היהודים הכבד היום מלחמת החיים יותר, אנחנו האופן החמישי בענלה הפוליטית

שנוי, אבל איש לא האמין בו, וגם העולם התרגל להביט על זה באדישות.

פעם אחת הודמן הזקן עם פקיד אחד גבוה, שהיו לו עסקים אתו ושהיה מכיר את נכדו, שהיה נותן לקח לבנו של הפקיד, האחרון הרים את מהלל נכדו עד לשמים, ויאמר לו, כי ינחל עיד רב כבוד מן הנכד הזה. מיה ברזל, גאון. — מוחו של ר' יוסף הדוין, חשב ר' חיים בלבו. בפני הגוי לא היתה לו כל סבה להתכחש. אדרבה, הראה לו, כי גם הוא, אעפ"י שהוא לובש ארכות, הוא בכל זאת אינטלגנטי הוא ומבין את מעלות נכדו.

כששב הביתה מן הפקיד התחילו להתגנב הדוהורים רעים בקרב לבנו. דמיונות וציורים התדקמו לפניו, כי נכדו יהיה כהר"ד בלוי, המנהיג את כל העיר, והבל וקוקים לו והבל ברוכים החתיו ונכחד אל כל המקומות הגבוהים ומכבודו יאציל גם עליו. ומה נעים הוא בכלל הצלול: ד"ר גרינברג אמנם גער על ההרהורים האלה בנייפה, אבל הם לא הרפו ממנו.

למן העת ההיא קמה מלחמה חדשה בקרב נפשו, לא רק בין המוח והלב, כי אם גם חלקי המוח עצמם היו מדינים זה עם זה. הללו מחמירים והללו חותרים למצוא קולא. סוף סוף אין ד"ר מחויב להיות

חדש אפריל להכלית יסוד אנורת כל הקהלות. נמסר לועד החנוך למנות עוד פרנס אחר, שיסע עם הנשיא. — אל ועד הערכת מס הקהלה יצטרפו טאת המועצה מר עהרנפרייז, מר שנווטר, מר נלדרנט, מר כומינגר, מר כהנא, מר לגנרק, מר דייטשר, ד"ר אינגן לנדא, מר בלנקשטיין ומר בירנבוס.

קראקא. הסוחרים היהודים בעירני התחילו להסתדר, להגן על עניניהם הסוציאליים, הקולטורים והפוליטיים. והו סמן טוב, מה שהיה ראוי להעשות לפני עשרות כשנים נעשה עתה, אמנם באחר זמן, אבל לא לאחר זמן, הרבה יש עוד לתקן מה שקלקלו ההתרשלות ורפיון הירים והפרוד; אחרים, שאין להם דבר עם הסוחרים היהודים, השתמשו הטיר בהמון היהודים לתועלתם הפוליטי, להניע לגדולה ולצרכי הסוחרים לא דאג איש, אף לא לשכת המסחר, שרק לתכרית זאת היא קימת. אף במועצות העיר אין להסוחרים היהודים באי-כחם כראוי להם, כל מפלגה אחרת היו הם מוכרחים לתמוך ולא את עצמם. עתה אחרת היתה. כל כתי הפקודות, כל המפלגות ותקיפי הצבור בהיות להם דבר אל הסוחרים ידעו, כי מחנה גדול מסורר ומזוין עומד לפניהם ולא יעסקו עמם בקלות ראש. למפלגת ה"בלתי הלוי" אין ההסתדרות נעימה הרבה, כי עתה אפשר, שכל המפלגה הגדולה של עכדי האיש הגדול היתה אך למותר, כי הסתררות הסוחרים היא הסתררות טבעית, שחסרונה היה מרגש לכל, כעוד שהלזו לא נוסדה כל עקרה רק לצרכי יחירים להעלותם לגדולה. אבל יש לבטוח בכינתם הבריאה של סוחר עירנו, כי אחרי שכבר נתעורר גם הרגש הצבורי בהם לא יחשו מפני לעג חסידי גרום וארגנס, הנלחמים מלחמת יאוש נגד ההסתדרות החדשה, הם חרדים לנוק אנשים אחרים הנעזרים על ידיהם והסוחרים חרדים לעצמם, מי קודם למי? התאחדו סוחר קראקא, חייבם קודמים לחייהם הפוליטיים של רודפי כבוד אחרים. ההסתדרות החדשה מתאספה בכל שבוע בלשכת הקהל ובכל שבוע נוספים חכמים רבים, כי אין אף סוחר אחר, שאינו מרגיש נחיצות ההסתדרות. כ"ע. ב.

יאסלא. רעש הכחירות למועצת הקהל היה פה כאופן נורא. לאספות ולנאוטים כאלה לא זכחה עוד עירנו מיום הוסדה, ואף כי אנשי הקהלה הקודמים עם הכת שלהם התאמצו ככל כחם להעביר כלה את האופוזיציה, שבדאשה עמד הר"ר קורנהייור, בכל זאת יצאה האופוזיציה בור נצחון, כי הקנרדטים הראשיים הר"ר קורנהייור, הר"ר אוברלנדר ומר מנדל מעלער — שרק בעכורם היתה המלחמה — נכחרו כרוכ דעות. — התקיפים אומרים לערוך מחאה. B. M.

קולומביא. כישיבת ועד חכרת עזרה ליהודי גליציה טיום 20 ח"ו הודיע הו"ר הר"ר לנדא, כי האספה להסתדרות קהלות היהודים של כל הממלכה — אשר על ארותה הודעתי כנליון הקודם — היתה בוויין ביום 28 לחדש אפריל ש"ז. — גם הודיע את תכנו של המכתב, שקבל מראש לשכת החכרה "בני ברית" בלבוב, אשר בו הפציר, כי גם החכרה הקולומביאות התן את ידה ללשכות המאוחדות של ה"בני ברית" ותשתתף כהישיבה של חכרת העזרה ליהודי גליציה בוויין, אשר היתה בוויין ביום 27 לחדש זה. — הוסכם, כי החכרה שכקולומביא לא תוכל לאסר את ידיה על ידי כניסתה בכריתה של החכרה הוויינית, בגלל אשר החכרה הנזכרה, אם כי עומדת היא זה כמה שנים, לא עשתה עוד עד היום הזה כל דבר, אשר על ידו הוטב המצב האיום של ארצנו כרכ או כמעט — ומעטה ונמוקה עמה — ולכן תהיה המענה בדבר הכניסה בכרית החכרה הוויינית בשלילה. אך החכרה הקולומביאית הכקש את תמיכת הלשכות "בני ברית" וחכרת העזרה בוויין בעת הצורך, לאינו פעולה מטשית. ע. מ.

וויין, כהיכל סופיא, הגדול בכל היבלי האספות בעיר הכירה, היתה כליל ה' שכוע שעבר אספת מחאה כענין ליאופלד הילונר. על סדר היום עמד דבר חנינת הילונר ע"י הקיסר. בהיכל נאספו כמה

בעיניו. וככל זאת הסכימה האספה פה אחד למה שכבר החלט בלבוב, לבלי לת לכוא את הדבר לפני ב"ד של ערכאות, אלא יקבע כ"ד של המפלגה הציונית, ששני הצדדים יוכלו לסמוך עליו והוא יכריע אם המקורים, שסמך עליהם מר לזר, נאמנים הם באמת או לא ואו תדע הנהגת המפלגה מה לעשות. האספה ררשה פה אחד טאת ראש הסתררות גליציה ד"ר כרודא, לדרוש בכל אופן טאת הועה"פ הציוני, להשגיח שטהיום והלאה לא יתפרסמו מאמרים מזיקים כאלה כעהונים הרשמים. הר"ר כרודא הכטיח, כי כן יעשה. גם הציונים בלבוב דרשו זאת. אנחנו, כמובן לא נסרב להחלטת הציונים ומר לזר נכון להתייצב לפני ב"ד של המפלגה ולהעיד עדיו. בשבוע הזה השגנו עוד ער נאמן, הנכין לקים בשבועה כל אשר האשים מד לזר ע"פ מר שראה בעצמו. והגנו מוסרים מודעה, כי לא נכנס בשום פשר שכעולם, רק משפט כרור נדרוש ככ"ד ע"פ חקירה ודרישה מדויקה. עד נמר המשפט ישקט הריב בין יחידים, ככדי שלא להקדים לפסק כה"ד, ע"כ לא נענה עוד אף על מכתבו האחרון של מר קליינטן, אע"פ שיש הרבה לענוה.

מכתבים מערי המדינה

קראקא. בישיבת מועצת הקהל כיום א' שבוע זה הציע מר נ' גלדגרט הצעה נחוצה, שאע"פ שלא נקצב עריין תקציב ההוצאות לשנה הזאת התן ההנהגה מקפת הקהל שש מאות כתר לחי קפה של צדקה להכלית חלוקת פחם לעניים כככל שנה. ההצעה נתקבלה. מר כומינגר שאל מדוע לא קכלו עריין הבוררים, שנכתרו להכלית כחירת רב, את כתב התמנוהם. מר אברהם דייטשר הוכיח את הנהגת הקהל על השמטה את כחירת הרב. כדברים נלהכים כרר את הצורך הגדול, שיש לבעלי בתים החרדים כרכ אכ"ד ואת עון ההנהגה המתרשלה בזה. ככל ימי השנה אינה עוסקת אלא ככלכלה עניים וככחירות, הנפסקות כימי פחש ולענין דתי חשוב כמנוי רכ אין שמים לב. בעה"כ לא יתנו עוד להתעלל בהם, הדבר מכרח סוף סוף להגמר בלי כל השמטה, זהו עתה הדבר החשוב מכל עסקי הקהל, לא נקבל עוד שים מענה ומענה. הרובר הציע, כי עד ארבעה שבועות יומין הועד הדתי את שלשים הבוררים לכחירות רב. קונקורם ככר התפרסם, קנרדטים ישנם ואין חסר עוד אלא כחירה. וכן הוסכם כריכ דעות. — הנשיא הודיע, כי נשיא קהלה וויין, ד"ר אלפרד שמרן האמין את ראשי כל הקהלות באוסטריא להתועד בוויין ג' ימים כסוף

הטיר לערוך סעודה שלישית כביהו, המון חסידים מתקצים ושוחים מי רכש לעלי הנשמה. בבית שורר אפל. השלחן סוקף חסידים והזמירות, של הסעודה השלישית מתקעות ועולות. איזו סודות ורמזים שפוכים על כל החדר, העולם מרגיש את עצמו נתון כספירות אחרות, ספירות עליונות, כננוני הזמירות יצוקה איזו שירה נפלאה הטרומסת את הנפש ומשכיחה את כל העולם הזה. ר' חיים כעצמו הוא עתה לעילא ולעילא, פניו פני להכים, עיניו עצומות והוא מהנועע כחוקה. ומוליך מעלה ומטה כידו הימנית. פתאם התפרצה בתו החדרה כהמלה ורעש של שטחה. ההרפקה עליו ותקרא בקול: אביו! יאועף ההדקטר!! יהו שם ד' מכרך! התמלטה שלא כחפצו קריאה מתוך פיו, אך תוך כרי הכור נזכר ויעש תנועת מחאה כידו. "סורי! סורי! שבת, שבת, שבת קרש! הא, הא, הא, לעילא מן הרניה ויסכ בת זינו דחות פרישא!" ש כח וואלקאוווסק.

הגליציה הפסדנו את ערכנו, כי גם שונאינו לא יכרחו עתה לבקש את קרבתנו וממילא ימעץ ערכנו הרל. אבל מוצאים אנחנו בגליציה עוד מפלגה אחת בשם היותר חפשי והיותר דמוקרטי — "הסוציאליים הפולנים"; אבל מה פונשים אנו כמפלגה זו לדאכוננו, כלום קלמו לתוכם אף כל-שהיה מתוך אותה הסוציאלות האמתית, מכירים אנחנו את הפ. פ. ס-ים בגליציה, יודעים אנחנו ג"כ באיזו ארגומנטים לחמו הם בשביל רכישה מנרטים, כסטרי לא לחמו הסוציאליים הפולנים כסטרוטס הארום, כי-אם בכחו של הצ'ל ב, שם לא כשם הסוציאלות והאידיה בקשו את דעת הבוררים, אלא בשם "האמונה" — והגנו יכולים כדעה צלולה לבנות גם את המפלגה הגליצית החפשית הלזו כשם שובניסטים לאומיים כל צרכם. אמנם כן. כגליציה אין מקום לשום שאיפה רמה, גליציה השפלה אינה מכשורה עריין לקבל את אותם האידיואלים הרמים, שככל אופן מוצאים הם מקום חשוב כארצות אחרות — אינו מוצאים בגליציה שום רוב מפלגותי לשמה של האידיה, אבל מוצאים אנחנו על כל צעד רק אנכיות פרטית ותו לא. יאסלא. ב. מעללער.

מהעולם הציוני

נצחון הציונים. ככחירות למועצת העיר כפורד האיצה נצחו הציונים בקריה השלישית והשנית, שלכדו את רוב הסנרטים וכהוכם נכחר הר"ר נייטמן, שישא את נאומו הראשון בשפה היהודית, לעשות השפה הזאת שלמה בעיר, למען יוכלו גם יהודים שאינם מוכרים כן פולנית לפתוח פיהם. משפט הורוויץ — לזר. בערב יום ג' שבוע זה היתה ככית החברה "חשמונאי" כקראקא אספה ציונית של ועדי המדינה והגליל בצורף ועד המערכת של "המצפה", להועץ ע"ד מקרה הורוויץ. גם ראש ההסתדרות הציונית בגליציה ד"ר מרדכי כרודא בא אל האספה. הישב כראש ד"ר חיים הילפשטיין וראש ועד הגליל הרב ד"ר יהושע תון וראש ועד הסרינה ד"ר כרודא דרשו טאת עורך "המצפה" מר לזר, להודיע איזו מקורים יש לו להאשמה הקשה, שהאשים את ש"י איש הורוויץ, למען תדע ההנהגה הציונית איך להתנהג. מר לזר כדר להאספה כאיזה ררך בא אל ההאשמה הנוראה וגם הראה על הסכתים, שקבל על זה, שבהם נקובים שמות העדים, הרוצים להעיד ככ"ד של ענשים ככל אשר האשים את כעל המאמרים הידועים. האספה נוכחה, כי אמנם לא מלכו כדה מר לזר את האשמה וככ אופן לפי דעתו והכרתו יכול לסמוך על המכתבים האלה ועל האנשים הנאמנים

גוי. הן ראינו את הר"ר מענצער, יהודי-גמור לכל טשפטיו, נזהר כמצוה קלה כבחטורה, ומי זה יאמר, שנכדו לא יהיה כזה, ומה גם כשיחפץ להשגיח בדבר ולא יעמד מנגד. נפש ר' חיים היתה מטולטלת מלמלה עזה. ככל פעם כשעלו הרהורים כאלה על לבבו עשה הנועות כידיו כלפי מעלה, כאיש המגרש רוחות רעות. השנים שטפו עכרו. בינתים ככר עבר נכרו כהצמינות מן הגמנסיה אל האוניברסיטה. הניעה השנה האחרונה, שהיה צריך להתקטר, כל נושא השיחה כביתו כל הימים, היה רק התדקטורתו של יאועף. "עוד מעט ויצא שם הר"ר יאועף נרינגרנ לשם ולתהלה ככל הארץ", התננב כפעם כפעם רעיון אל קרב לבבו: אבל הוא נתק בכל פעם את חוט הרעיון כחוקה ולא נתן אותו להתרקם ולהצטיר כל צרכו. "נכדו של ר' יוסף הרין דקטור!" טחה רעיון אחר כנגדו, ככל זאת אלמלי היו כאים ואומרים לו, שנכדו נפל כנופלים, היה לו לא נעים כלל. כודאי היה מראה שטחה מעושה כלפי חוץ, אבל בלבו פנימה היה מצטער על זה.

שבת בערב. היום הוא יום מותו של אביו ר' יוסף הרין זצ"ל. כשחל היום הזה בשבת הוא נוהג

אלפי איש וגם היציעות היו מלאים מפה אל פה. מקהילי האספה היו אנשי השם שבתוך אצילי הרוח והיוסם. בתוך הכאים נראו גראף האריק, גראף הארצ'אך, ברונת סוטנר, ראש האקדמיה למדעים פרופ' זועם, גם הפרופ' מאך. אחרי נאום הפתיחה של הושב כראש ד"ר סעבעריני דרש הר"ר פרידריך על כונן מליצו של הילזנר ובה אמר בתוך דבריו: מקרה הילזנר נעשה זה כבר ענין לכל העולם התרבותי ועל הצבור להשגיח על כל הנעשה בזה. ואחרי שהתייצבתי לפני בית דינה של דעת הקהל ברבר הזה, עלי להביא ראיה לנתיצות מעשי. ההרגשה, שאי אפשר עוד לשאת את המצב הנכחי, אחזתני בתקף גדול כ"כ עד שהתנברתי על כל מעמי הנמום, וחשבתי מחשבות לגאול ולפרוק. אף שבתוכי: אשרי הנכחדים בשביל הצדק, אומר אני: נבלים הם הרודפים אדם בלי צדק, ארורים הם הרומסים על נפשות וזוים צדק ומשפט, הרוצים להמשיך את רשעתם לנצח, אף שכבר הוכרה, רק למען הביא חרפה על אלה, שנולדו ע"פ מקרה יהודים והכל לטובת המפלגה. נפש אדם נספה ברצח הדתי של האנטישמיות והם דורשים סבלנות. זה השע שנים צועק איש עני מכיה בלאו שיגאלוהו והם עודם משיבים: סבלנות. עד מתי? האין תשע שנים דין בשביל און שאחרים עשו לו? להפוך את לבות התקופים לטובה היא עמל לריק, לכן אין דרך אחרת. לפנות אל הוד הקיסר, לבקש חנינה, כי זהו הדרך האחד, שאפשר ע"פ החוק לגשת אליו. אבל כאמת לא חסד נבקש, כי-אם צדק, בלי משא פנים נקבול לפניו על כל השקרים והעוונות, שנעשו במשפט הזה, נוכיח, כי הילזנר נעשה רק יען נצרכו האנטישמיות לצרכי אנימציה, לענוש יהודים על רצח דתי. לא השופטים המשבעים כהודק העם עותו משפט, הם שפטו כפי ידיעתם וישרם, אבל אחרים זיפו את ידיעת העם וישרו. הפרופ' קראמער מנראץ, נוצרי מדור דוד, העיד כפומבי, כי הגרועה ככל מעיות כמשפט היה ברין הילזנר, שהשופטים המשבעים חרצו בו משפטם החת השפעת אחרים. עתה ייראו להודות, כי היה עול ברין, ייראו מפני מוסר האנטישמיות. אנחנו נשפוך שיחנו לפני הקיסר, נודיעהו איך נחרץ המשפט כשמו. הקיסר ישמע מפניו בפעם הראשונה איך עשו את המשפט, אי אפשר שהקיסר יודע אם לא יחלו במשפט זה בנסיה דתית שלמה. מי יודע אם לא ישאל הקיסר את יועציו: האמת הוא מה שכתוב בכתב הבקשה הזה או לא? אם רק הכומא השאלה הזאת, אז התועלת בטוחה. כי המענה האמתי צריך להיות: כן, הוד מלכות, כל מלה היא אמת. ובחכמת הקיסר יש לבטוח, כי יישאל את השאלה וישרו של הקיסר נותן מקום לחקוה, כי תוצאות המענה ההינה יותר מחנינה הילזנר. דבר הקיסר יפתח שפתים, שנמנרו מאימת הפוליטיקה. — דברי הר"ר עלכונגן העירו רעש גדול של מחיאה כפים והסכמה. היובר הודה לדובר על דבריו ועל עמלו בשביל הצדק וזכיע חקוהו, כי הוא, הזקן, יראה עוד כאשר יגלה לעיני כל, כי הילזנר חף מפשע. אחריו דבר הר"ר קרנווטר ואמר, כי אין זה ענין ליהודים לבר, כי אם ענין כללי של הצדק.

(אינמרווי עם הר"ר עלכונגן). ממחרת הלכתי אל הר"ר עלכונגן, לבקש ממנו אינמרווי בשביל "המצפה". הר"ר קבלני כסדר פנים יפות ואמר: "הנני שמח מאד מאד לכרך בכיתי גם כא-כח עתון עברי. זאת היא הפעם הראשונה והדיני נכון גם להבא לשרת בזה את "המצפה". אני יכול להודיעך, כי דבר נכבד מאד נודע לי לפני חצי שעה. ואף שרק כזהירות גדולה אני יכול להגיד זאת תוכל להודיע ב"המצפה", כי הידיעה, שהשגתה זה עתה, תוכל להוליכני כפי הנראה למצוא עקבות חשובות כדבר הילזנר. אולי כאשר תבקרני אחרי איזו שבועות אוכל להגיד לך פרטים מדויקים של מעשים רבי התוצאות (הכונה כפי הנראה על גלוי עקבות הרוצח האמתי של הנערות ההרונות. המערכת). לע"ע אניש את הבקשה אל הוד מלכותו הקיסר. הועד המרכזי, שנוסד בוויין, יאסוף חתימות ככל אוסמריא וכל אדם המסכים

למעשי יוכל לחתום על הבקשה. בקש נא כשמי את עורך "המצפה", כי יעזור לי בזה, כי גם אלה, שאינם קוראים עתונים וויניים, ידעו את הנעשה. כאמרי אליו, כי "המצפה" הודיע זאת גם עד כה את קוראיו, בקשני להביע להעורך את תודה המיוחדת.

א. ב. ווערנער.

מכתב מרוסיא.

ב.

והמורים, הכוחות הצבוריים שלנו, העובדים החברתיים והלאומיים, חולקים אצלנו ע"ד שאיפה ואידעאלים נאצלים, ע"ד ענינים ממשטיים, הנוגעים לנשמה ולא לחמ, ועובדות ע"ד הענינים הנוגעים לחיינו הממטיים, החמריים והמוחשיים — אין שום סימן נכר. המורים והסופרים, שבידם לתקן דבר מה, יראים את החיים ולפעמים את העבודה, שמא יספחו בורמם את רוח היהדות, שמא תקלקל נפשם האריסטוקרטיה, שמא הפגם רוחם האסטטי, או שמא יאמרו האחרים... הם אינם רואים את החיים, אינם שומעים את דרישותיהם ואינם מרגישים בצרכיהם, הם חושבים שרוח רעה צררה בכנפיהם את הרוח החדש, הם מדמים שאך חקוי ואינורמלות — היסוד של התנועה הנוכחית והמהפכות הכללית שבאו בחיינו ההויים וככה הם מהכוצים בחוגם הצר ומחכים עד שהרוח יהיה מובשר לקבל את הורתם.

והנה למשל: הציונות שלנו כרוסיא, זהו התנועה שלא צמצמה את עצמה כמעמד אחר, לא העשה איה פעולה מוחשית ומעשית בשביל העם, הציונות שלנו עוסקת ברוח האומה, בכריסם נאצלים, במסורות חדשים רוחניים אידות הבשרת הלכות, תקן נשמה האומה ובנ"ל...

ומאידך ל"סא, גם "כוחותינו" הצבוריים, העובדים החברתיים, שנולדו "בין החומות", כימי רעישת הקונ-סטיטוציה כרוסיא, מהכוצים עתה בחוגם הצר, כמעשים פעומים, בתקת מדומות ומתמוטמות.

גם ה"י"א" נהלדלה כהימים האחרונים מסכות כלתי הליות בה וגם מצד ה"איסור" אשר נאסרה כרוסיא והבטחוחיה מכרועין את מעשיה...

כמלה אחת: אם הדרשו, החפשו והתחשבו את כל שאלותינו הבערות אחת לאחת לא המצאו ביניהן איזה ערך מעשי, ממשי ומוחשי לחיינו הנרכאים והאפלים בהוה.

אבל לעמת זה עשירים אנחנו בעצות וררשות, הצעות ופלטפורמות פוליטיות ודרכים מדרכים שונים: הללו באים כשווי זכויות גמור והללו כשווי זכויות פשוט, אלו דורשים סיים ואלו — אכטונומיה; אלו יועצים לדרוש הכל בבת אחת ואלו קימעא ופרודים, הללו מיעצים להתחתן עם האקטובריסטים ואלו עם השמאליים, ומצד השני באים סופרי "השלח" והלאומיים שלנו ומראים על יירת האומה ומחפשים סינטיזה בין היהדות ואידופיות, בין היהדות והתנועה הכללית כרוסיא — ובין כך וכך, והמצויאות באה ומסרת מדי פעם בפעם על לחיינו ואנחנו נשארים תלויים בין הפטיש והסדן...

החיים הכללים מוציאים את הכנים מעולם היהדות והלאומות העברית בעל כרחם; האבות עומדים אוכרי עצות, רואים באכרן בניהם, הכוחות הרעניים להיהודים ואינם יכולים לעשות מאומה, מפני שאין להם הבח, הרצון והיכולת, יען כי היהדות וכל סגולותיה—אצלם אך אמונה מצורפת היא, או מנהגים משוכללים ואין כיבלתה להמות את התנועה הכללית על צרה.

ואולם יותר מאלה ואלה — נשארו הצעירים שלנו כאמצע הדרך, תועים ונכובים, מתנודדים ומתנועעים הנה והנה, בלי שום יחס וקשר בריא ורענן, בלי שום מכמ וענין דעיני ונורמלי, איברי דרך ונכוכי הזמן.

צדיכים המה למורים בחייהם ההויים, צדיכים הם למורי דרך בחייהם הלאומיים והמדניניים, בחיי החולין, החמריים והמוסריים, בחיים של יום ויום, בחיים מוחשיים ומעשיים — והמורים אינם.

המורים והסופרים שלנו, הלאומיים והמפלגותיים עוסקים בהכשרת הלכות לעתיד, כפרלמנטיות של המון, כחפוש הסינטיזה של היהדות והתנועה הכללית כרוסיא, כמלה אחת: בכל דברים ממשטיים, רוחניים וגאצליים, הכרחים מעל ליהדות והיהודיים, בלי שום יחס ישר ונעימה ישרה לררשותיו של העם, השוקותיו ושאיותיו, חפציו ומאוייו של חיי הוימיים עם כל התמורות שבאו כרוח ובהלך מחשבותיו בחיי הלאומיים והצבוריים...

ובשעה שמסתכלים אנחנו בעין פקוחה על כל הנעשה והנשמע אצלנו, אל כל החלוקים, הרפרופים והעצות המפשטיות המנסרות עתה בעולמנו אורות דרישותינו ושאיותינו, מטרותינו וחפצינו, או בשעת ששומעים אנחנו את "חזכותינו להמון", מראשי האלימפוס של סופרי ה"שלוח", עם כל ההנצלותם על המון ועל הצעירים עם כל הכת של מכשירי הלכות והרמת קרן היהדות וחפוש הסינטיזה בין היהדות ואירופיות, כדי לטהר את התנועה הנוכחית ע"פ ההיסטוריה היהודית או ע"פ הנכאים אי ע"פ ראשי הגולה — הנני חושב:

רבותי! כל החלוקים והעצות, השמות והרעות טובות היו בעתן ובזמן, כל אלו יפית ומיעילות היו בתקופה אחרת, אבל לא עתה.

התקופה ההיא כבר עברה ואנו עומרים עתה בתקופה אחרת: מהפכות שלמה באו בחיינו החברתיים והלאומיים, הצבוריים והמדניניים. לעמוד באמצע בלי תנועה ולשחות נגד הזרם אי אפשר, גם אין ביבלתנו שלא לעבוד בהתנועה הכללית בהכרה ברורה ושלא להתנועע עם החיים הכלליים. לא סנטיזות ועצות אורות היהדות ואירופיות נחוצות לנו, גם התנציותכם והמפוריכם לא תועילנה — הנו לנו סינטיזות בין עבודותינו הלאומיות ובין העבודה המדנינה והמעשים הצבוריים והכלליים, לא תקן לנשמתנו וללבנו — אלא תקן לגופנו, לחיינו ולמעשינו בהוה, המפרדים בין החיים והמות...

כל עוד שלא ימצאו בינו מורים כמו אלו, כל עוד שלא ימצאו בינו מתקנים כמו אלו — ילכו בנינו מאהנו לעבוד כשרה אחרים, המון שלנו יהפוך לכל רוח, ינפץ ויהרם את כל הקרוש והיקר לנו; כל עוד שלא נקח לנו למטרה את העם שלנו, כל עוד שלא נרד אליו, לתוך המרתפים של קשרות היותר נמוכות והמרוכות שביננו, לשמוע ולחפש את שאיותיו ותשוקותיו, מאוייו וחפציו, נמיותו ודרכיו על חיי הוימיים, של המכת מצבו החמרי והמוסרי, הלאומי והכללי — אז יהיו רבים, אשר ילכו מאתנו.

ורבים יהיו נשארים אצלנו עומדים ותולים תועים ונכובים מלאים שאיפה, לאומיות וחברתיות צבוריות וכלליות; מכקשים המה עבודה כימי הרעש הזה ואין מקום או, לא הוכרר להם המקום...

ורבים מאתנו: הסתגענעים למלת נחומים, לדברי ידירות, לרגשי אחוה ואהבה; צר להם המקום בהמרתף שלהם ונחמה דרושה להם, נחמה ולטוף; נחוצים להם מדריכים ומחנכים, אחים ואוהבים, ספרות מפותחה והמונית, כדעה ובכשרון וכאהבה עמוקה לעם.

ואם תדברו אליהם מראש האלימפ, כדרכים נאצלים וממשטיים — אז לא ישמעו לכם! יען כי אינם מכינים אתכם!

והעם מה כי תלינו עליו? !
בערשאר.

ג. כן איש יהודי.

מחרוב ומרחוק.

שונות. תוכן מפורסם באמריקה גלה עיי בדיקת השפקטרום. כי על פני הכוכב מאדים נמצאים אדי מים. בזה תתחזק השערה הישנה, כי על הכוכב הוא ישנם בעלי חיים וצמחים כמו על הארץ. — כהמבורג וברלין נוסדו ועדים, לאסוף כסף להציב מצבות זכרון להיירריך היינה כהמבורג. זאת תהיה מצבת הזכרון הראשונה של הפישן הזה באשכנז. — באייכח העתונים כמעצת הממלכ

כח דהתרא עדיף!

כל החפץ לגלח הזקן כהתר ולא באסור יקנה ממני את אבק-הגלוח החדש

EXCELLENT

כשמו כן הוא, מיב ויפה וריחו נעים ומועיל לגלוח הזקן ברגעים אחדים עצהו"ט. הייא דבר ה' יוצא בזה ידי חובת המקום וי"ח הברווה. כחיר הבה אחת כתר וחצי. שתי תבות שני בתרים וחצי. ע"י נאכ-נאהמע לא ישולח באנגליה.

תני וניו:

MOSES KATZ
10 Little Pearl str. London E.

!! AUSVERKAUF !!

4 Paar Schuhe um 7 Kronen.

Durch Ankauf enormer Quantitäten in Schuhwaren werden nur durch kurze Zeit um **Spottpreis** abgegeben 2 Paar Herren- und 2 Paar Damen-Schnürschuhe mit stark genageltem kräftigem Lederboden, mit extrafeinem Lederbesatz, hocheleg. neuester Façon und stark. Grasse nach em. oder Nr. **Alle 4 Paar kosten blos 7 Kronen.** Versandt per Postnachnahme. Umtausch gestattet, auch Geld anstandslos retour. — „Schuh-Exporthaus, Krakau“ Postfach 95.

מדון אישכנוזי-עברי

Deutsch-hebräisches Wörterbuch
von Dr. M. Margel.

הנני מהכבד בזה להודיע כי הוצאתי הקומיסיה של מלוני מיד המו"ל ל. קליין והחת שמקחו היה מקודם 20 כתר אפשר להשיגו רק אצרי או ע"י אדמיניסטר-צ"א „המצפה“ מהיום והלאה במחיר 12 כתר; אינני שולח מליני לשום אדם בוקיפה (נאבנאהמע) וצריך כל דורש לשלוח את המחיר מראש על פי האדרסה:

Rabbiner Dr. M. Margel
Pożega (Slavonien).

— למו"ס הנחה הגונה. —

בית מסחר הספרים של

אברהם ראבינואהן בסטאניסלוי

ממציא לכל דורש כל ספרי „תושיה“, „אחיאסף“, „האור“, „מוריה“, „יכנה“, „איוראעליס“ מווילנא, „אביב“, כל מיני ספרי-הנוך ולמוד חדשים וגם ישיגים, ספרי השכלה החדשים ביבליותיקה עברית 200 ספרים בעד הסקה הנמוך 80 כתר, כל מיני ביבליותיקות לילדים, לבני הנעורים ביבליותיקה נצנים, פרחים, בכורים כל ספרי זרנון. ספורים, רומנים ותזיונות הכל בסקה השוה. ווערטער-בוך אשכנזית — עברית מאה ד"ר מרנל במחיר הנמוך. חברות, בתי ספר, ביב-ליותיקות מקבלים רבט הגון. קמלוג מפורט ונגם כללי ישלח לכל דורש חנם.

האדרסה:
Abt. Robinsohn, Buchhandlung
Stanislaw.

שידי ציון מהדורה ג', המהיר 50 ה' ק ב י מנגינות לנגן ולומר המהיר 1 כתר. בחו"ל 10 ה' יותר לקונים 12 אכס. 20% רבט. — כסף מראש, גם במרקאות —

הכתבת:
Verein „Zion“ Nadwórna, (Galizien)

מודעה נחוצה לעוברי אורח.

אתכבד בזה להודיע לכל הנוסעים הנכבדים, כי העהקתי את בית מלוני, שה' לי עד כה ברחוב מנישא, לבית העומד ברחוב דאבראמילער-שמראססע נומר 3 אם מהאר ומיום 4-מען נאָוועמבער הבע"ל יהי א"ה בית-מלוני שמה, פהוח בחדרים יפים ומרוחים נחמדים למראה, וארוחתו ארוחת תמיד, התי ערוכה לפני כל העוברים ונוסעים דרך עירנו, במאכלי מעדנים ובכל מיני משקאות היותר טובים, ערבים לחיך טועמם, בנקיון גדול ובתכלית הברשות, כאשר יעידון ויגידון עלי הזארחים הנכבדים בעצמם, אשר כבר בקרו אותי עד היום, ואשר יבקרוני הלאה ברצות השם, והנני עומד הכן בכל עת לשרת את כל הבאים החת על קורתני על צד היותר טוב ובאופן היותר מועיל.

משה ראטהמאן, האמעל עט רעסטיראציאן

פרעמישלא. דאבראמילערשמראססע 3.

כתובת:

M. Rothmann, Przemyśl, Dobromilerstr. 3
Hotel & Restauration.

חידות ההגדות הנפלאות

ע"ד עשרת השבטים ופתרונו

מאת שמעון מנחם לור.

תכן הענינים: פתחה. פרק א' סוד הסמבטיון בתור" את לקדושת שבת ב. הסמבטיון וה' הוי החשך" ביחוסם להשבטים. ג. ההגדה על ארות „בני משה" ויסורה. ד. ממלכת ישראל בערב הדרומית ובאפריקה המזרחית, ממלכות יהודיות של הכורים, החלילים והאווארים באירפה. ה. אלרד הרני וספוריו. ו. נפלאות עשה"ש מקיימות ע"י ערים נכרים. ז. מהות השבטים הנ"ל וסוד „שבט ינוס". ח. ממלכת ישראל באווי התרבוהה. (בשורת בנימן משודו). ט. בשורות ע"ד ביאת עשה"ש וחמישיה. יב. מלכת ישראל במדבר סהר. יא. דוד הראובני ושליחותו (ממלכת ישראל במדבר ערב). יב. ממלכת ישראל כהודו (רברי הימים של עשה"ש) ג. עקבות נהי ישראל באווי המזרחית וכאוסטרליא יר. ער-ראיה לכל הגרות. טו. אגרת נחמה מבני משה, אשר מעבר לנהר סמבטיון. טז. שבתו צב' ועשרת השבטים. יז. הגדת „היהודים הארומים" ויסורה. יח. תורים נוסעים לבקש את עשה"ש (מכתב רבנים אל בני משה). יט. עשרת השבטים והסמבטיון בהינא. כ. עשרת השבטים באמריקה. כא. האנגלים — עשרת השבטים. כב. היפנים — עשרת השבטים. כג. בטול ההשערה החרשה, שהתבוללו עשה"ש כגויים. כד. פתרון החידה. כה. השבטים ומחלקותם בא"י ואופן גלותם. כו. יהודה וישראל גוי אחד. כז. שנים עשר שבטים בזמן הזה. כח. אחיות דבר. כל הפרובלמות האלה תתבארנה בחקירה מדעית חפזית, בהגרות כל הזמנים בענין זה תגלה מקורן ומהותן, כל ההשערות תכנה, להעמיד את הרבר על אמתותו. מחיר הספר 2 כתר. — להשיגו ע"י האדמיניסטרציה „המצפה" בקראקא.

ב"ה

הודעה חדשה.

רבים שאלוני אודות שומן קאקוס-ניססע אם הוא עוד תחת השגחתני. לכן עלי להודיע בשער בת רבים כי ככוחי או כוחי עתה וזה שלוש שנים מעת שמתני עין השגחתי על הפאבריק של ה' נעארנ שיכט א. ג. באויססיני יע"א עד עתה לא הסרתי השגחתי והשומן הזה כשר לאכול בלי שום פקפוק ונרנוד כלל, כי בעת נתתי ההכשר על הפאבריק הנ"ל דברתי עם כ"ק ש"ב הרב הנה"ק אדמו"ר מרן שלמה הלברשטאם וצללה"ה מכאבוב ואמר בפה קדשו שיש לו שמחה גדולה בהכשרת הפאבריק הזאת כי היא טובה גדולה לעולם כרי שלא ישלחו בחמאה וכשמנים הכאים ממרחקים וכפרט שהפירמא הזאת יש לה מכבש מיוחדת הנקרא פרעסהויו ושם באים האגוזים לכבשם ואינה צריכה להביא ממרחק שסנה, לכן כל איש ואיש אפילו המהדרין מן המהדרין יוכל לאכול השומן קאקוס-ניססע מהפאבריק הנ"ל הנקרא בשם „צערעס" או „ראדיאל" או שארי מארקעס הנמצא עליו חותם שלי כי היא פרי עין וך ונקי בלי שום תערובות כלל והכל היא תחת השגחתי מתחילת הכתישה עד שבאה לתוך הכלי הנמכרת בחתימת, גם הכשרתי הפאבריק הנ"ל על חג הפסח הבע"ל והכיתון וראוען וכל הכלים המה חדשים לכן על כל פאקעט או חביות שיהי נרשם כשר לפסח עם חותם שלי יוכל להשתמש בפסה הכע"ל בלי שום חשש ופקפוק כלל ויאכלו עניים וישבעו.

בעה"ח יום ג' שמיני כ"א אדר שני תרס"ח לפ"ק פאדגורזע יע"א.

הק' שמחה פרענקער תאומים

אכד"ק סקאוויץ והגליל חופ"ק פאדגורזע יצ"ו.

מכתבים ללמד

ערכתי לי שיטה שלמה ומסוימה להורות תלמידים את השפה העברית מרחוק עפ"י מכתבים. המתלמידים יוכלו לרכוש להם את השפה על נקלה ולבוא בה לידי שלמות בכל מקצועותיה, בדקדוק, כתיבה, בקריאה וברבור. פרוספקט חנם. מכתב לדונמא כתר אחד במרקאות.

שבה וואלקאווסקי
Krakau, Miodowa 9.

Avis für Reisende Kaufleute!

בית הכשיל בשר, על צד היותר טוב אצל מהו' יערב ליב פינכאם וויען II. ליליענברונגאססע 9.

נומע קיכע, רעעלע בעדיענונג, ציווילע פרייזע.

העודה על כשרות מהרב הגאון וכ"ו מהו' שי' פירסט נ"י רב דשיפסול. שבה קדש ויורד קיין געלד גענאמען אינר נישט פריש געקאכט.

זיכערע לעבענסעקזיסטענע

איזט דורך איבערנאהמע איינעם פאכריקם אינטערנעהמענס אין קראקוי אהנע קאנ-קורענץ אין עסטרייך, צו עררייכען דורך ראמיצילענרערונג יעצט גינסטיגע געלע-גענהייט, קאפיטאל נור אייניגע טויזענד גולדען ערפארדערליך. רעפלעקטאמען וואלען זיך אן דיא רעדאקציאן ריעזעס בלאפעס אונטער N. S. ווענרען.

HOTEL SPATZ Krakau.

דען געעהרמען יידישען קויפליימען רער פראווינג בעעהרע איך מיד מיין אללג. בעליעכטע ניי רענאוויירטע רעסטאראציאן איס אייגענעם הויזע. עקע דער באווע-ציאלא אונד מעטהנאססע צו עפפעלען. איס זעלבען הויזע האבע איך מיר אייך איין מיט אללעס קאמפארט אייסגעשטאמט-מעמעס האַמעל איינגעריכטעט. אייסערסט שמאקאפטע שפייזען בתכלית הברשות אללערליי ביערע. זעממליכע בעקוועט ליכקיימען, בילליגע פרייזע.

אם שכולה אנכי ומבמשת את בני

שמו ליב בויס, נער בן כ"ה שנים. הוא התגורר בלונדון כשבע שנים ועבר בפבריקה של נעלים ורבות בשנים כתבתי אליו על הארדיסה:

L. Baum, 52 Beyham str.
Comder Jowr.

וזה כשהי שנים שפסק מכתוב לו וכל מכתבי אליו נשארים בלי תשובה. יהודי לונדון רחמנים חוסו נא עלי ובשו את עקבותיו ע"פ הארדיסה הנ"ל והודיעוני על הכתבה:

Osias Fuchs, Przemyślany, Gal.

בהוצאת אביב ורשא

יצא לאור הספר המפורסם:

מורות העברים

כתיב ספר ולמתלמידים

כתיב שמעון דובנוב

עם 40 ציורים ותמונות (שיש להם ערך היסטורי) מהם 4 מצות גיאוגרפיות: א. מפת מצרים למרכז ערב, ב. מפת ארץ ישראל בימי השופטים והמלכים, ג. מפת ירושלים בימי המלכים, ד. מפת ארצות חוקל ופרת.

לע"ע נמצא למכירה החלק הראשון (מנוקד כלו) המקיף את תקופת כתבי הקדש, מאברהם עד סירור ההנ"ך, ומפיץ אור על ספורי כתבי הקדש, שם המחבר פוסט אותנו מהרבות מלים בפרסום ספרו.

הנני מקיים, שבעבודתנו זאת מלאנו את תקות המורים העברים; לראות את ספר קורותינו עורך לבני הנעורים ברוח היסטורי-פדגוגי.

מחיר הספר ביחד עם המפות 60 קאפ. משלוח 8 קאפ.

הכתבת להזמנות ולמשלוח כספים:

Wydawnictwo „Awiv”. Warszawa, Nowolipia 15.

מצות רפסח

פרימא קוואליטעם ליעפערט די זייט 30 יאהרען אונטער שטרענג אר-טהאדאקס ראבינישער אויפזיכט אלבעקאטע אינד בעסטערענאמיערעטעסעסע מצוה-בעקעריי מיט מאטארען-בעטרייב רעס

Alois Reis

Ung. Brod, (Mähren).

צו ביליגען פרייזען.

שפעציאליטעט, ברוינגעבאקענע אינד אייער-מצוה. — נור רעכטצייטיג איינלאנג-גענדע אויפטרעגע ווערדען בעריקזיכטיגט

רוסישער טהעע

פאן 4 ביז 10 קראָנען פער קילאָ בייא **Apermann, Brody** Postfach 25.

מברא מונה

תורה נביאים וכתובים בהפקה מהודרת

יצא לאור הספר הראשון:

שיר השירים

זה הקבץ היקר, המכיל: שירי נוסחים, שירי רועים, שירי מחול, שירי אביב, שירי חתונה, שירי משפחה וכו', ששרו אבותינו על אדמתנו. — זה האוצר הנחמד בנגיף ספרותנו הקדמונה, שנעשה על ידי הסירוד השירי, הגנת הנוסח וכו' מכואר כל צרכו לכל יודע עברית — ראוי הוא, לפי ערכו הרב ולפי היוצגותו היפה מאד (מצויר), שיקשט כל בית יהודי.

הספר, הנדפס הדר, מחזיק 4 1/2 גליוני ד פי בפורמט גדול.

מחירו 50 ק. ועם המשלוח באחריות 65 ק. אפשר להשיגו בכל ב"מ הספרים, בווארשא ע"י „אחיאקף”, או אצל הסתבר לפי אדרס זה

Sch. Lewin, Warschau, Ogrodowa 8 (Russland).

Wyd.: Naftali Hof. S. M. Lazer.

Odpowiedzialny Redaktor: S. M. Lazer. Drukarnia S. L. Deuchers w Podgórzcu

דיא פיליאלע דער קאזי. קענ. פרוויליג. גאליצישען

אהציען-היפאטהעהענבאנק

אין קראקווא, רינגפלאטץ (עקע דער ברידערנאססע)

האט איינע

פאר שוסי-האססע

(איינגאנג פאן דער ברידערנאססע) ערעפפנעט.

דיוערבע נעוואָהרט אנלייהען געגען רעווערס, ריקצאהלבאר אין וואַכענטליכען, מאַנאטריכען אָדער פֿיערטעליאָהרליכען ראַטען.

ליינט אויך געלד אויף ווערטפאפיערע

זאוי אויף זילבער, גאלד אונד עדעלשטיינע.

ERSTES SPECIAL-HAUS von ECHTEN GRAMOPHONE-PHONOGRAPHE

Engros & Endetail

JOSEF WECHSLER

KRAKAU und WARSCHAU

in Krakau, Grodgasse 71.

רייעניגע אויסוואהל פאן ווירישען אונד העברעאישען לאטען. — עכטער קאָנצערט-גראַמאָפֿאָן מיטרי מאַרק „שרייבענדער ענגעל” זאַממט 10 פלאַטטען נור 36 פּלאַרין. ניעמאנד זאל דיעזען בעסטע געלעגענהייט פֿערווימען.

פרייזקראַנטע עט הויפטפֿערצייכניססע אויף פֿער-לאנגען גראַטס אונד פֿראַנקאָ.

Frachtvergütung

auf alle Sendungen von und nach Ungarn

wird durch das Speditions-Bureau **IGNATZ STERMANN** (Bohördlich bewilligtes und protokollirtes Frachtbrief-Revisions-Bureau) Budapest, V., Váci-körut 74. auf Grund der Frachtbriefe erwirkt.

Es sollen daher alle Frachtbriefe ab 1. März 1907 angefangen sofort an diese Firma abgesendet werden.

Die besten und billigsten Uhren liefert KESSLER'S EXPORTHAUS, KRAKAU.

Prima Ankeruhr s. poss. Kette	K	2. —
Remontoiruhr	..	3. —
Roskopf Patentuhr	..	4. —
Mit Doppelmantel	..	6.80.
Schwarzstahl-Remontoiruhr, offen	..	4. —
Schweizer System Roskopf-Patentuhr	..	5. —
Registrierte Adler-Roskopf-Remontoiruhr	..	7. —
Echte Silber-Remontoiruhr, »Gloria«-Werk	..	8.40.
Doppelmantel-Metalltula-Remontoiruhr	..	10.50.
Echte Silber-Remontoiruhr, System Roskopf-Patent	..	11. —
Mit Doppelmantel	..	13.50.
Konkurrenzwecker	..	2.90.
Doppelglockenwecker (2 Glocken)	..	3.80.

Für jede Uhr wird streng reelle, 3-jährige, schriftliche Garantie geleistet. Postversandt per Nachnahme oder Vorausbezahlung.

KEIN RISIKO! UMTAUSCH GESTATTET ODER GELD RETOUR! Alljährlich werden von mir mehr als 50.000 Stück Uhren zur grössten Zufriedenheit meiner P. T. Kunden versandt.—Preisurant gratis u. franko.

עריטע קראקויער מיט עלעקטרי-שער קראפֿט בעטרייבענע

כשרה כשרה

דאמפףזעלכווארען

פאכריק

מיט דען בעסטען מאָדערנעסטען מאשינען. ערצייגט שענע פרימא סאלאכוי וועראנעווער, ברוסט שינ-קען קרענווירסמעל א. ו. ו. פֿער-זעהען מיט הבשר של הבר"צ רפה. עמפֿיעהלט צו

בילרינגסטען פרייזען.

אויף פערלאנגען ווירד פרייז-קוראנטע עט הכשר איינגעשיקט.

Emanuel Glaser

KRAKAU, Bużego-Giała 8.

יין טוב ושמור לחג הפסח.

בבית מסחר היין שלי פה קראקא ברייטע-גאסע נומר 10 או אלטע ווייכעסעלגאסע 67 נמצאים בשנה הזאת יינות ושלוואווייטן ממינים שונים, ישן ושמור וגם טוב מאד, בזול ובמקח השווה וכל הבא אלי לקנות בודאי ישבע רצון ויהנה בחג המצות כרב דיצוה.

יעקב וואלד.

פחמיאבו

ממבראות אשר בפרוסיה משלה

D. Goldstein, Oświęcim

זרגון ולשוז-עבר

(למי משניהם היהרון)

הספר הזה יפתור את השאלה האקטואלית עפ"י מופתים הסמורים ומרעיים, ולדוברי-עברית יהיה ענין רב לענות בו. ראוי אפוא, שכל איש יהודי יקנהו, כי לאומי-מדעי הוא במלוא המובן. מחירו כתר ועשר אנורות (1 K 10 h) וישולח חפשי.

להשיגו אצל המחבר והמו"ל:

M. J. HEILMANN

Podgórze, Józefinska 24.

גם אצל מוכרי הספרים המפורסם:

E. Fortgang, Kaschau. (Ungarn).

נבכש מורה עברי

להורות ג' תלמידים את השפה העברית עם תלמוד בבלי ונמוקיו וגם לגמור עמם פולניה ואשכנזיה בכל מקצועותיה. המוכשר ומוכן לקבל עליו המשרה הנ"ל יבארי-הגאוי ויפנה אל

Josef Krieger, Mikolajów & Dniestr.

כשר לפסח

נאנוע-פעמט

רָאָהֶעם אונד געקאָבטעס פֿערזענדעט מעגליך פֿרישעם

Juda Zins in Husiatyn (Galizien)

פרייזע אונד הכשרים מהרבים הגאונים מבערוזאן, מפרעמיסלא ומסמרי זענדע אויף פֿערלאנגען.